

## Thema 8

# Versterken kernwaarden Werelderfgoed

### HIER DOEN WE HET VOOR!

Sinds 2014 behoort de Waddenzee tot UNESCO Werelderfgoed. Daarmee is de (internationale) bekendheid van het gebied toegenomen en staat het op gelijke voet met wereldberoemde natuurgebieden als Yellowstone, het Great Barrier Reef en de Kilimanjaro. De toeristenstroom naar het Waddengebied is mede hierdoor ook toegenomen net als de bijbehorende kansen en uitdagingen. Een UNESCO Werelderfgoed vraagt naast bescherming en ontwikkeling óók om versterking van de kernwaarden ten behoeve van de natuur en de economie. Dat vraagt bij alle werkzaamheden en activiteiten om bijdragen aan een gebied van Werelderfgoedklasse. PRW vervult hierin een uitdagende en aanjagende rol.



In [deze video](#) draagt PRW'er het stokje over aan Sijas Akkerman van Natuur- en Milieufederatie Noord Holland, om in de toekomst ook het belang van duisternis in het Nederlandse Waddengebied te blijven nastreven.

Om dit doel te bereiken werkten we in 2021 aan:

### Trilateraal Programma Dark Sky Werelderfgoed Waddengebied

Duisternis is één van de kernkwaliteiten van het UNESCO Werelderfgoed. Nederland heeft het Dark Sky programma in gang gezet; en realiseert hiermee plekken in het Waddengebied waar men nog ongehinderd geniet van echte duisternis en van de sterren en planeten die daarin te zien zijn. De volgende stap is om dit ook trilateraal te agenderen.

#### **Dit hebben we gedaan**

De trilaterale werkgroep, de Wadden Sea Dark Sky Initiative, met PRW in een trekkende rol, organiseerde in het voorjaar 2021 een goed gevolgd internationaal Webinar "Erlebe die Finsternis". Tegelijkertijd publiceerden we een factsheet in 4 talen (Nederlands, Engels, Duits en Deens) die handvaten biedt aan diegene die de eerste stappen willen zetten aan het behoud en bevorderen van duisternis. Ook maakten wij een trilaterale beleidsanalyse en is de relatie beschreven tussen lichtvervuiling en de Outstanding Universal Values; de basis waarop de Waddenzee tot Werelderfgoed is uitgeroepen. Deze beide helpen in het traject naar meer trilaterale politieke ondersteuning. In december was er een eerste project identificatie workshop. Een tiental partijen verkenden hierbij of zij partners kunnen worden in een transnationale Interreg aanvraag.

#### **Dit hebben we in 2021 bereikt**

Met onze activiteiten werken we aan vergroten van bewustwording over ecologisch en economisch belang van duisternis. En we delen trilateraal de kennis over hoe hier aan te werken, door onder andere het vertellen van verhalen het veranderen van lichtarmaturen en duisternis aanbieden als toeristisch product. Het aantal deelnemende partijen aan ons trilaterale initiatief neemt toe; dit moet uiteindelijk leiden tot een gedragen programma.

**"BEVORDER DUISTERNIS, NIET OM TERUG TE KEREN NAAR DE DONKERE MIDDEL-  
EEUWEN, MAAR ALS EEN STAP NAAR EEN NIEUW TIJDPERK WAARIN ECOLOGISCHE,  
SOCIALE EN ECONOMISCHE ASPECTEN WORDEN OVERWOGEN EN SAMENGEBRACHT."**

– Jan Philipp Albrecht, Minister für Energiewende, Landwirtschaft, Umwelt, Natur und Digitalisierung  
van Sleeswijk-Holstein

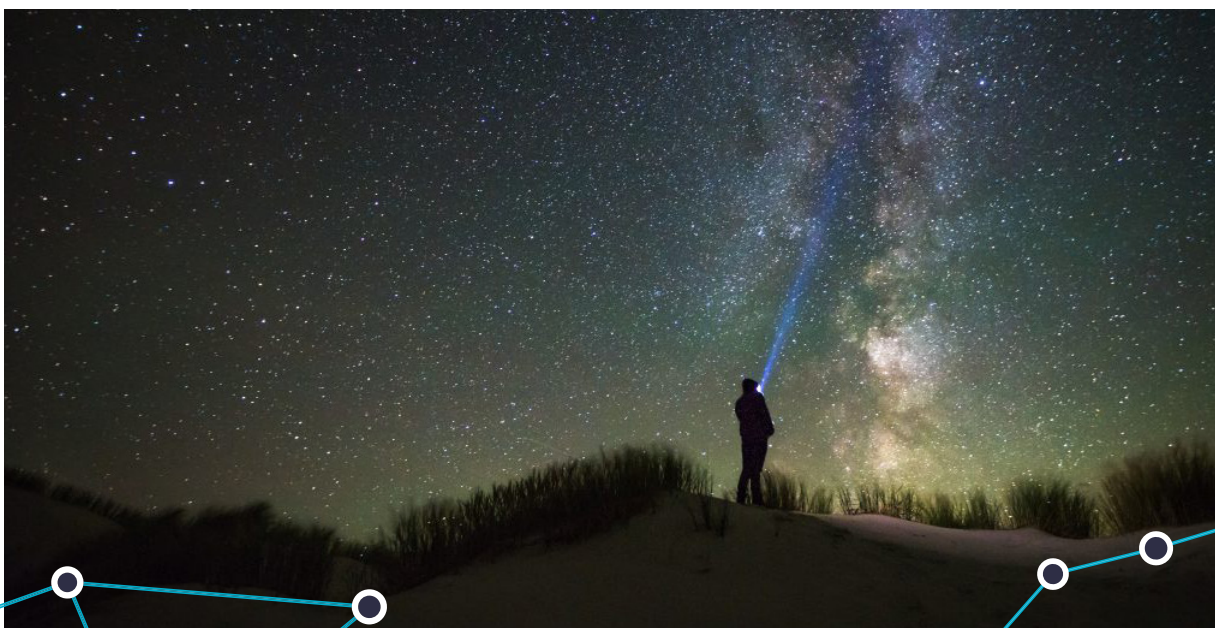
## **Versterken landschappelijke kwaliteit**

UNESCO heeft unieke kernwaarden benoemd voor het trilaterale Waddengebied die nergens anders ter wereld zo te beleven zijn. Het bevorderen van de (landschappelijke) kernwaarden heeft niet alleen betrekking op nieuwe ontwikkelingen. De vraag is ook hoe we willen omgaan met ontwikkelingen en/of objecten vanuit het verleden waarvan we vinden dat deze niet meer passen bij het gebied als Werelderfgoed op de langere termijn. We zouden daarom niet bang moeten zijn om deze ongewenste landschappelijke elementen de komende periode te verwijderen of te verduurzamen, met als gevolg dat we de kwaliteit van het landschap juist versterken.

### **Dit hebben we gedaan**

We presenteerden eind 2020 de oogst van de Wadziejij-campagne in een magazine. Met hierin de gedeelde en gedragen inventarisatie van 14 objecten waarvan men vindt dat ze niet meer passen in het Waddengebied en afbreuk doen aan de landschappelijke kwaliteit. Door de COVID-maatregelen begonnen we pas in de zomer van 2021 aan een vervolg: het opstellen van een handelingsperspectief en actieprogramma. We vroegen Bureau Flux Landscape om deze stap in co-creatie met PRW te maken, met een analyse van de Wadziejij-oogst, een live-sessie met experts ende uitwerking van 2-3 voorbeelden in artist impressions. Dit wordt dan de basis voor een actieprogramma en handelingsperspectief.

We beogen hiermee ook een onderstroom aan te wakkeren om (voorgenomen) landschappelijke ingrepen scherp af te wegen tegen de kernwaarden van het Waddengebied en de Waddenzee in het bijzonder. En daarbij oog te hebben voor de gehele life cycle: iets toevoegen betekent ook dat men nadenkt over verwijdering of aanpassing in de (verre) toekomst.



### **Dit hebben we in 2021 bereikt**

We hebben inmiddels de analyse van de Wadziejij-oogst ontvangen. Vanwege COVID-maatregelen hebben we de live-schets sessie met experts uitgesteld naar het eerste kwartaal van 2022. Vanuit de overtuiging dat een live-sessie meer toegevoegde waarde heeft dan een digitale sessie.

## **Zonering en ontwikkeling waardenset duurzaam toerisme**

De bescherming van natuur in het Waddengebied staat in beleving voorop. Ook moeten mensen in het Waddengebied 'ongestoord' kunnen genieten van de kernwaarden. Dat geeft soms spanning. Het is van belang om aantrekkelijke toeristische 'hotspots' inzichtelijk te maken voor het brede publiek. Bezoekers worden naar plekken geleid waar men ongestoord van de Waddenzee en van de UNESCO-kernwaarden kan genieten. En tegelijkertijd worden kwetsbare plekken ontzien van grote groepen toeristen. Het is wenselijk de bestaande zoneringkaart (resultaat van het 'Mooiste Natuurgebied van Nederland') te koppelen aan andere initiatieven, zodat een compleet overzicht ontstaat dat bijdraagt aan de balans tussen beleving en bescherming van de natuurwaarden van het Waddengebied. Uiteindelijk moet er een universele waardenset worden ontwikkeld en uitgedragen.

### **Dit hebben we gedaan**

Als eerste stap voerden we gesprekken over de balans tussen beschermen en beleven in en om de Waddenzee. Hier willen we als vervolg op onze werkzaamheden bij het opstellen van de Zoneringskaart het goede gesprek over aanjagen. Welke vragen en zorgen zijn er nu? Hoe kijkt men daar vanuit de verschillende perspectieven tegenaan? De aanwezigheid van de mensen heeft namelijk ook toegevoegde waarde: bijvoorbeeld voor het noodzakelijke draagvlak voor natuurbescherming en de economische waarde van recreatie en toerisme. Wat zou dit kunnen betekenen voor ondernemerschap, beheersmaatregelen en eventueel te maken (scherpere) keuzes?

### **Dit hebben we in 2021 bereikt**

De oogst van de gesprekken met de (natuur)beheerders is verwerkt in een concept-notitie met een aanzet tot conclusies en vervolgstappen. Hiervoor zochten wij nadrukkelijk de relatie en samenhang met de Beheerautoriteit Waddenzee, de Basismonitoring en de evaluatie beheerplan Natura 2000. De gesprekken met ondernemers zijn gepland. Het uiteindelijke doel is om in een gezamenlijke sessie begin 2022 met beheerders en ondernemers de oogst te delen en na reflectie conclusies en mogelijke vervolgstappen op te stellen. Dan wordt ook duidelijk of en op welk wijze een waardenset wordt ontwikkeld of dat er andere stappen te zetten zijn.